

Bremangerhjorten

Vebjørn Veiberg

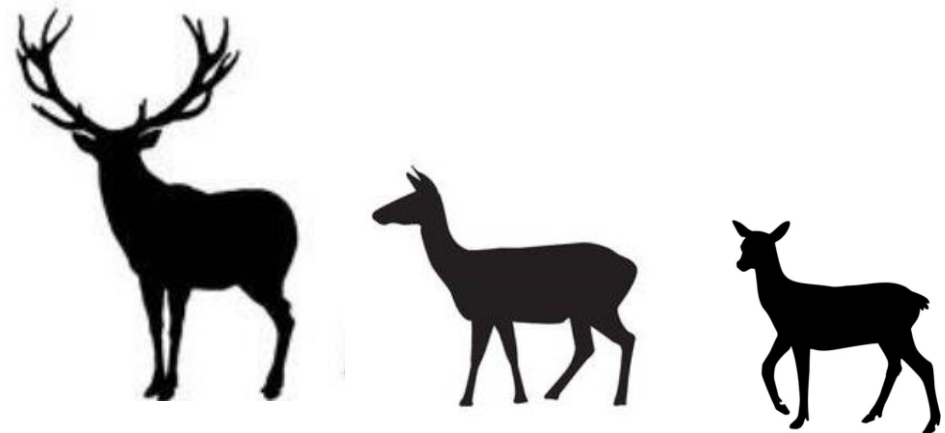
Kolset 21. mars 2023

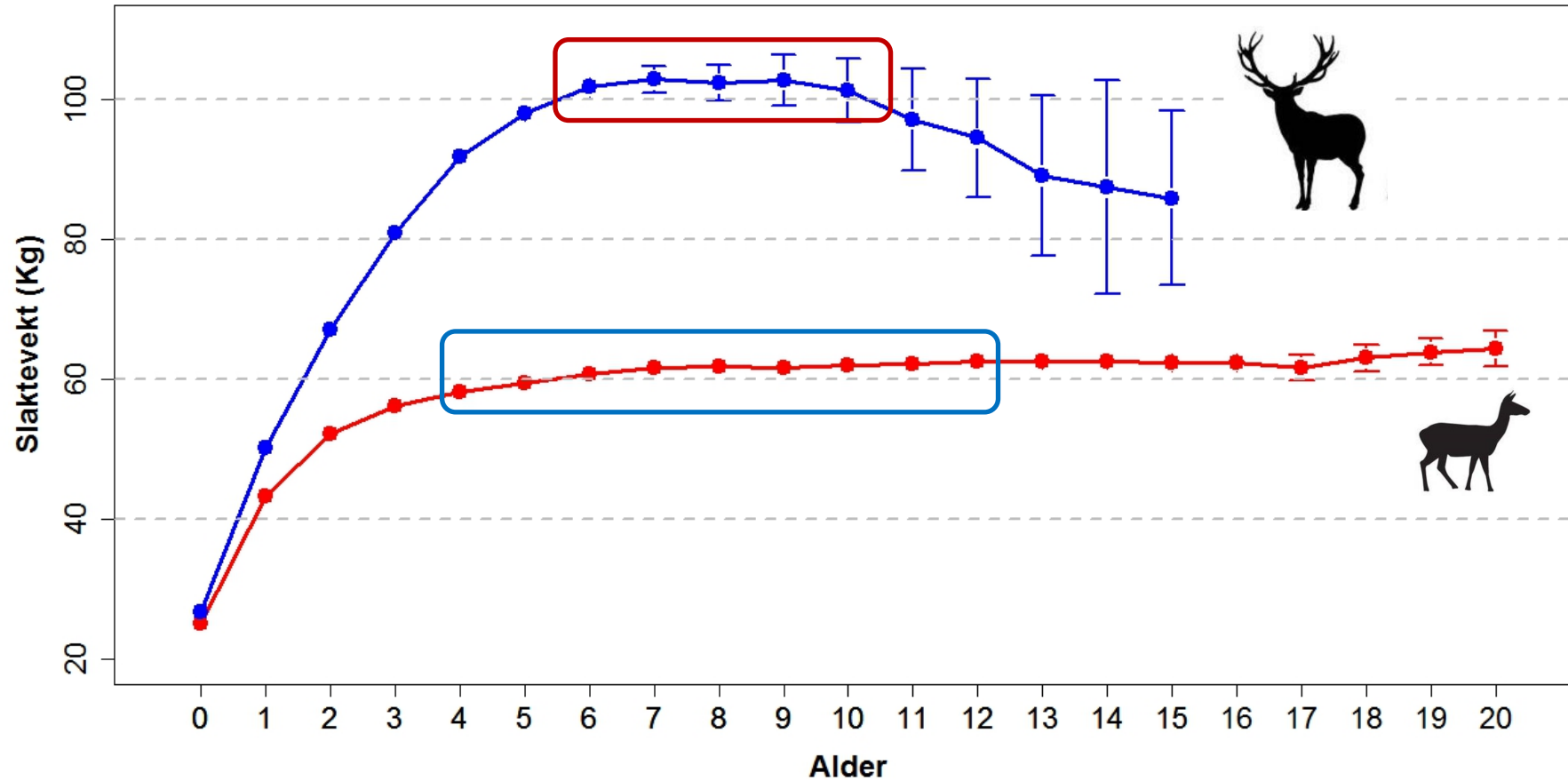
Dagens tekst

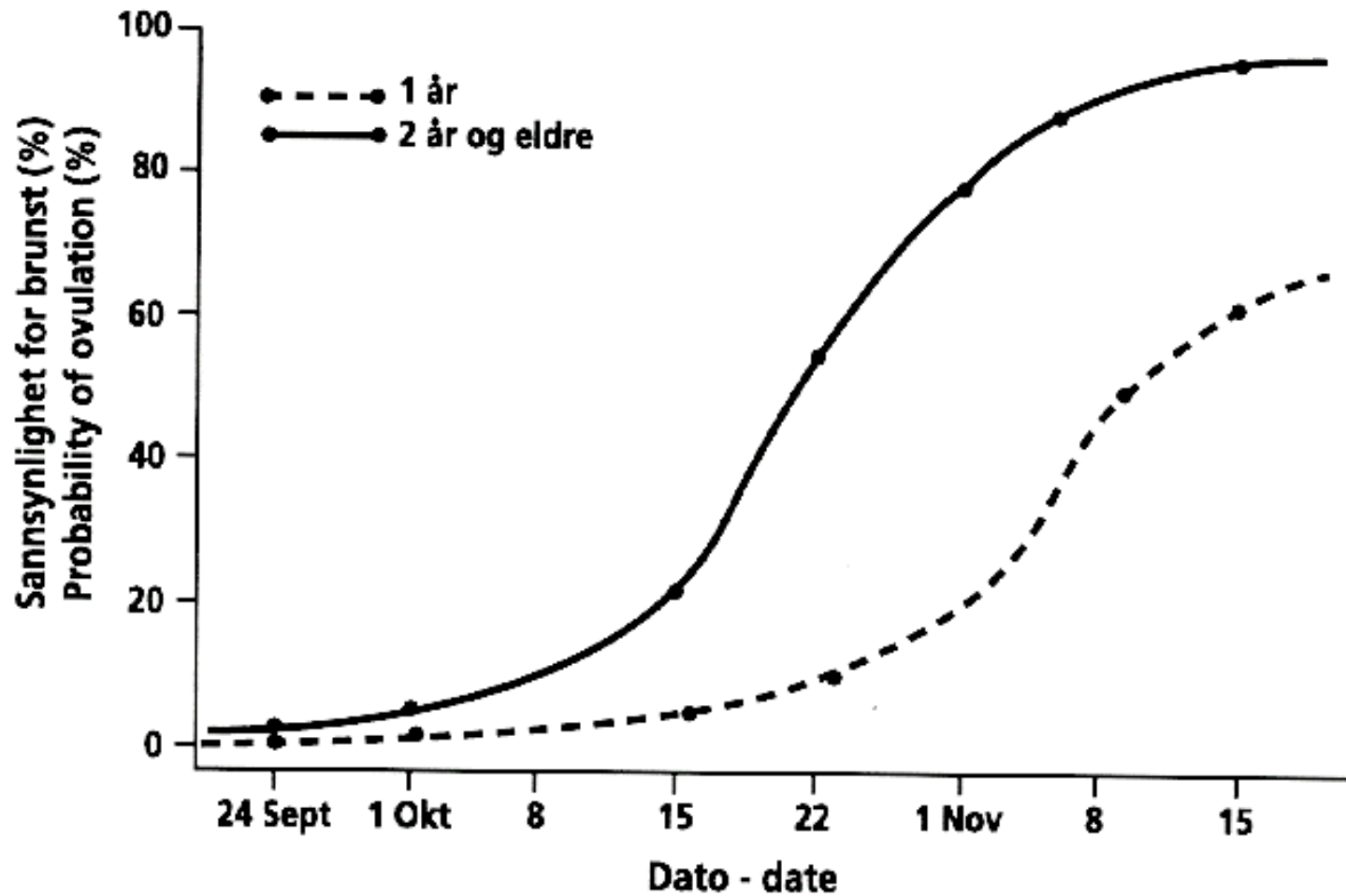
- Generelle sammenhenger
  - ▶ Effekter av alder
  - ▶ Vekst og vektendring gjennom jaktseasonen
  - ▶ Avskytingsstrategier
- Felles kunnskapsbase
- Hjorten i Bremanger
  - ▶ Fortid, notid, (framtid)

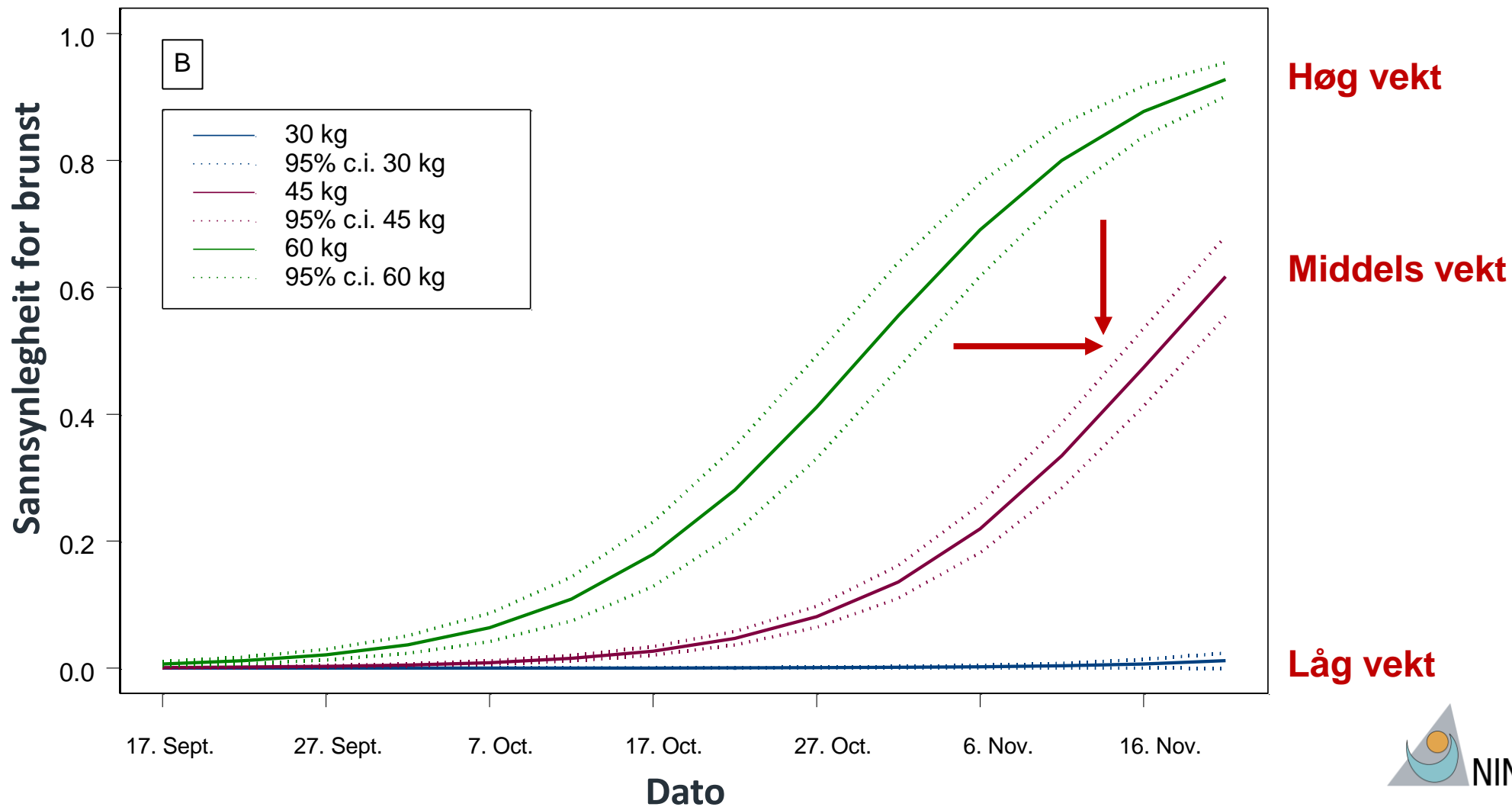
Alder og vektutvikling

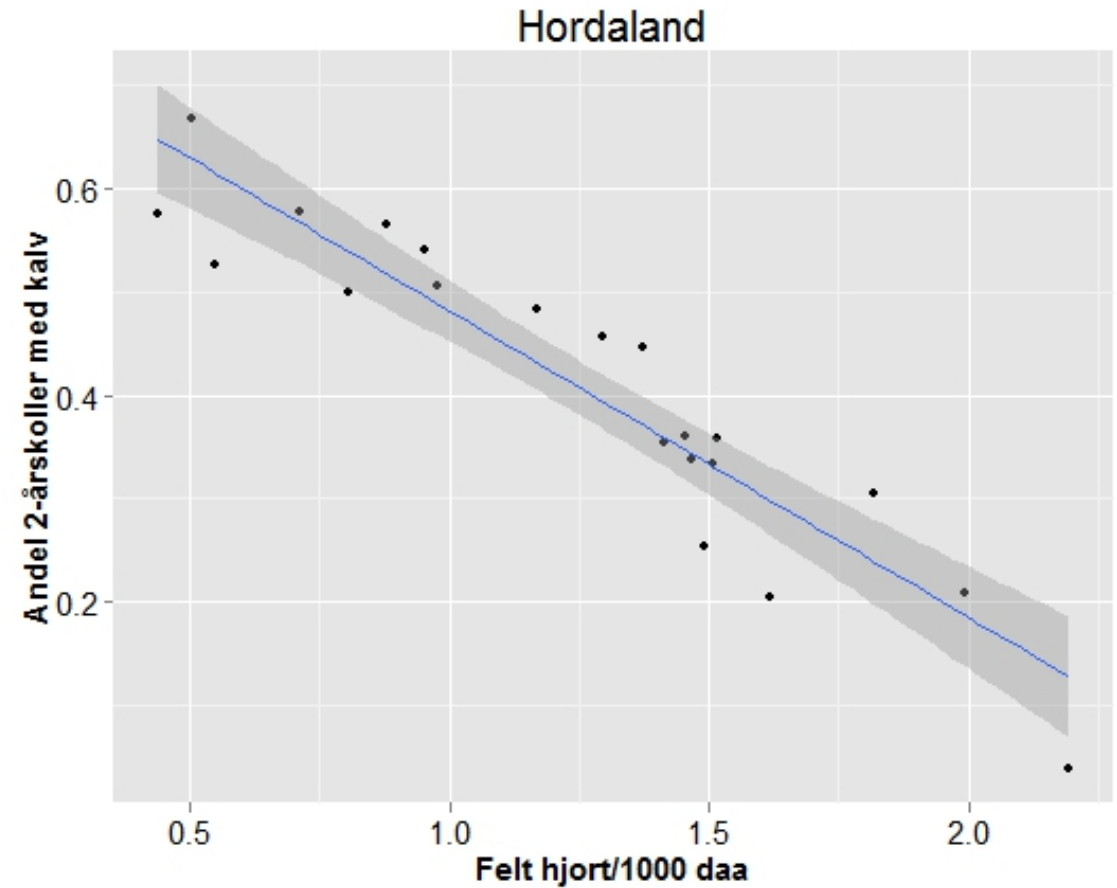
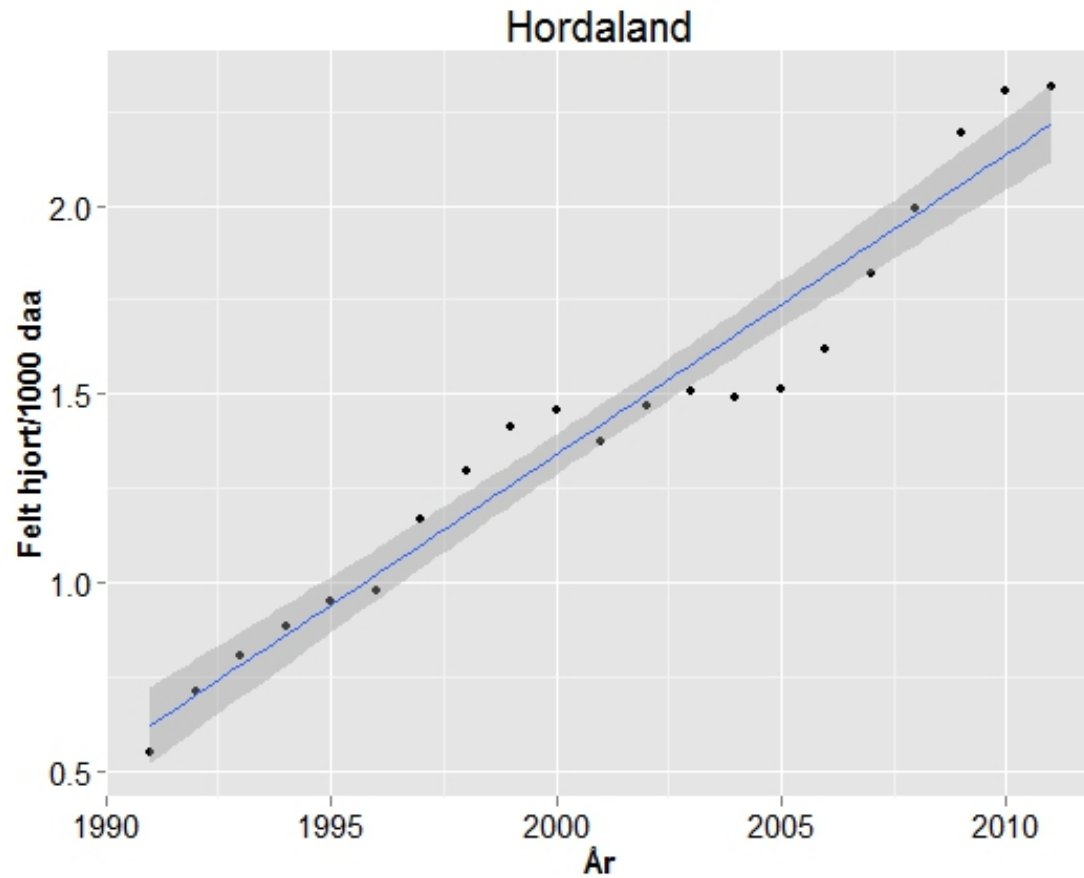
Alder og brunsttidspunkt hos koller

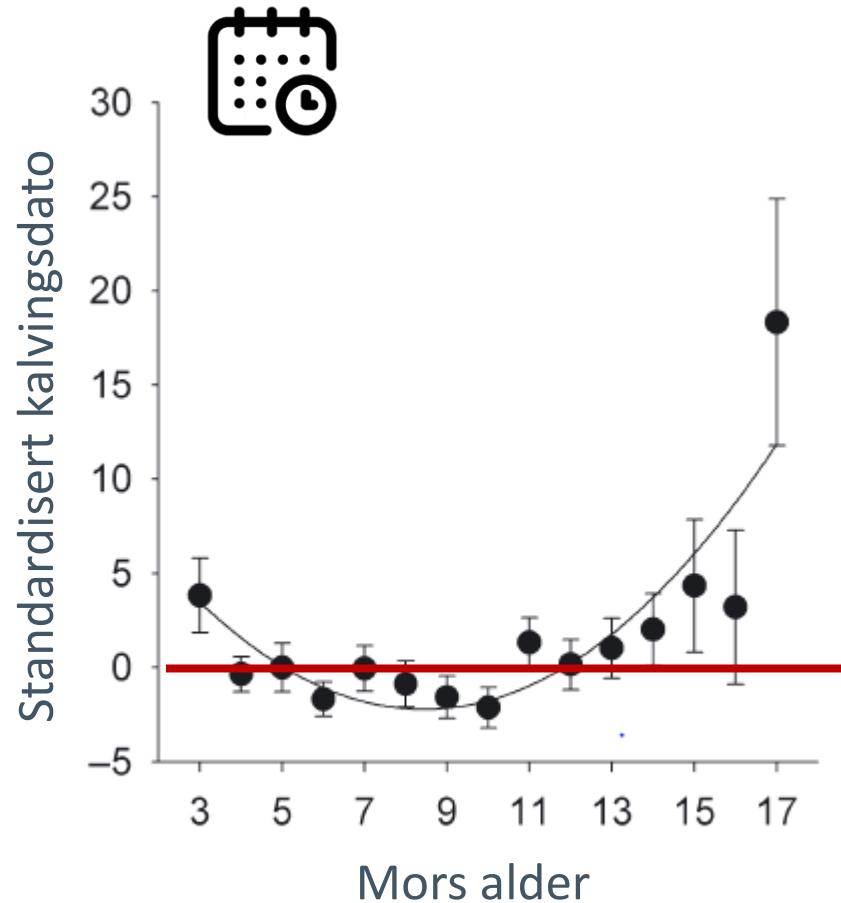
Vekt og sjanse for brunst hos koller 1 år

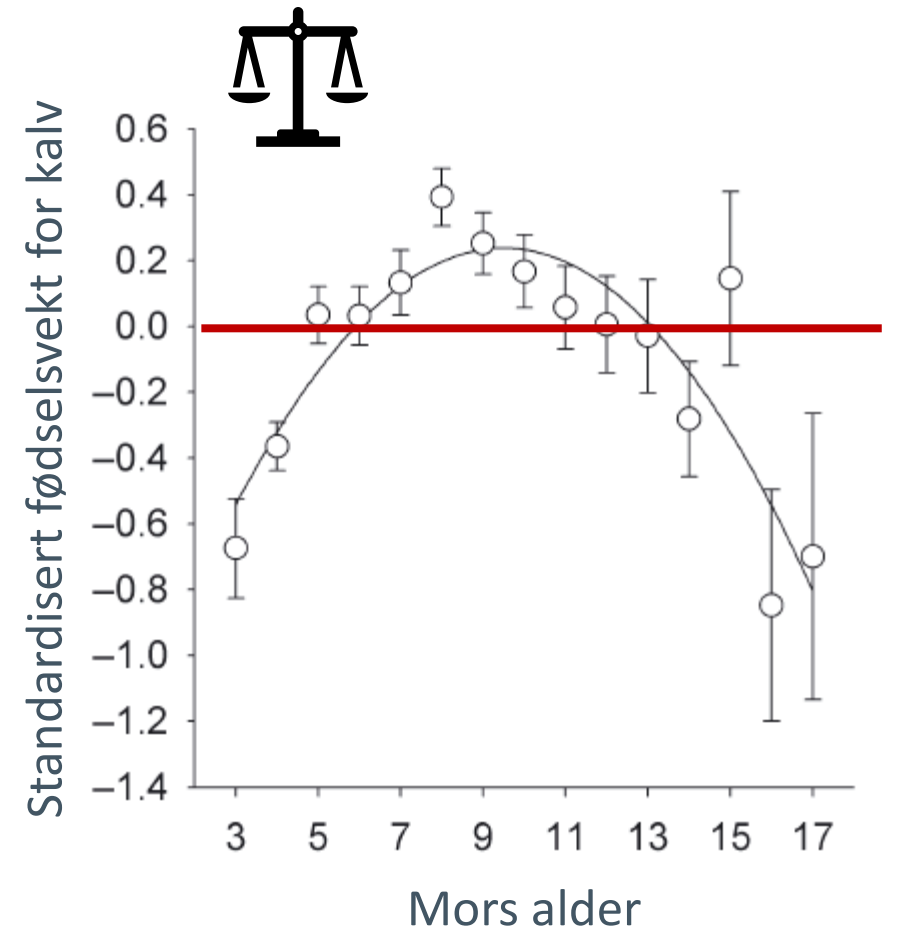
Produktivitet vs. tal hjort

Morseffekt på kalvens fødselsdato og -vekt

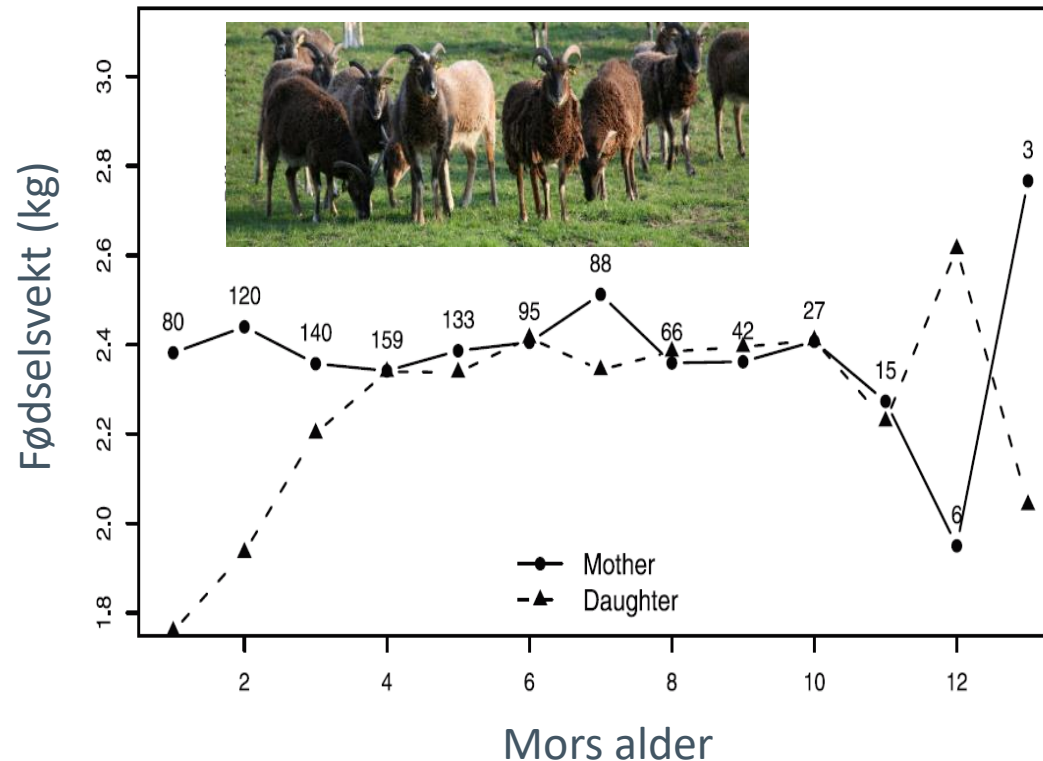
Nussey et al. 2005. Ecol. Lett.

Nussey et al. 2005. Ecol. Lett.

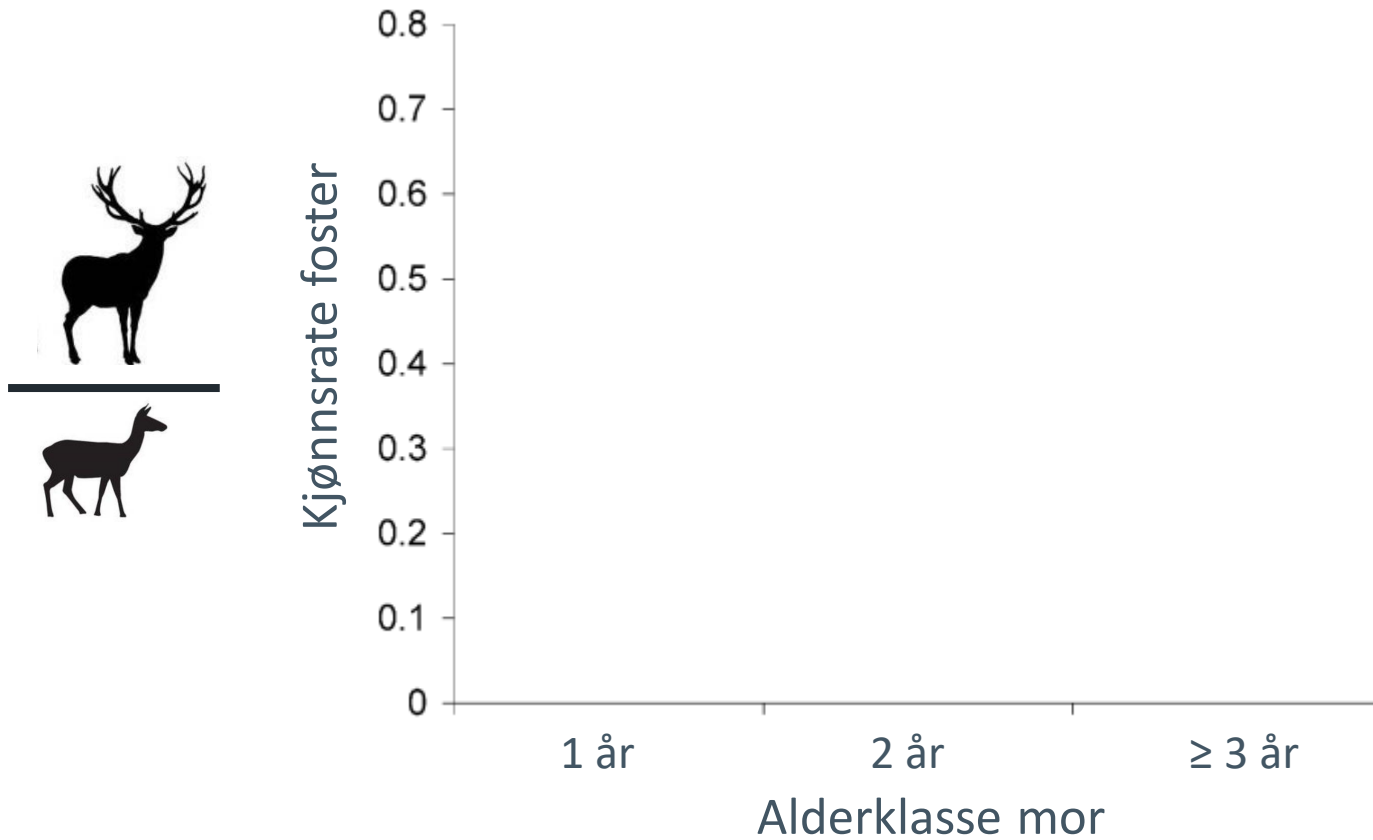
Produsere avkom med fødselsvekt

- Berre fullvaksne dyr produserer avkom med like høg fødselsvekt som ein sjølv hadde

Kjønnsrate hos foster

Landete-Castillejos et al. 2004. *Behav. Ecol. Sociobiol.*

Unge koller vs. eldre koller som mødre

- Unge koller

- ▶ Sein brunst
- ▶ Redusert kalveoverleving
- ▶ Lettare kalvar
- ▶ Større andel kollekalvar

- Eldre koller

- ▶ Tidleg brunst
- ▶ Høg kalveoverleving
- ▶ Tyngre kalvar
- ▶ Større andel bukkekalvar

Andre påverkningsfaktorar

- Bestandstettleik → Konkurransse og beiteslitasje
- Vêrforhold
- Helse, sjukdom og parasittar
- Kjønnnsforhold i bestanden
- Aldersfordeling blant bukkane

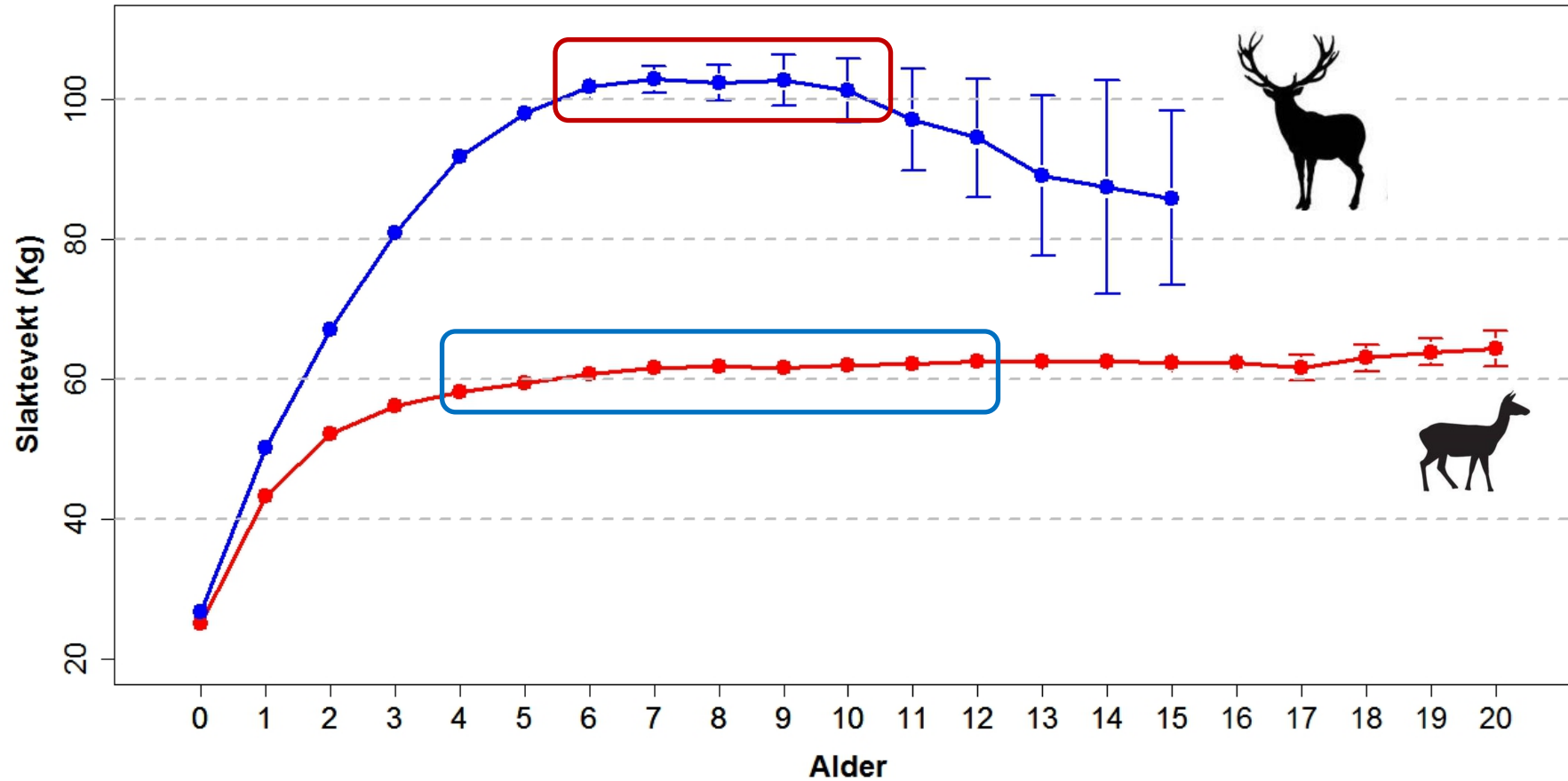

Effektar av alder - hanndyr

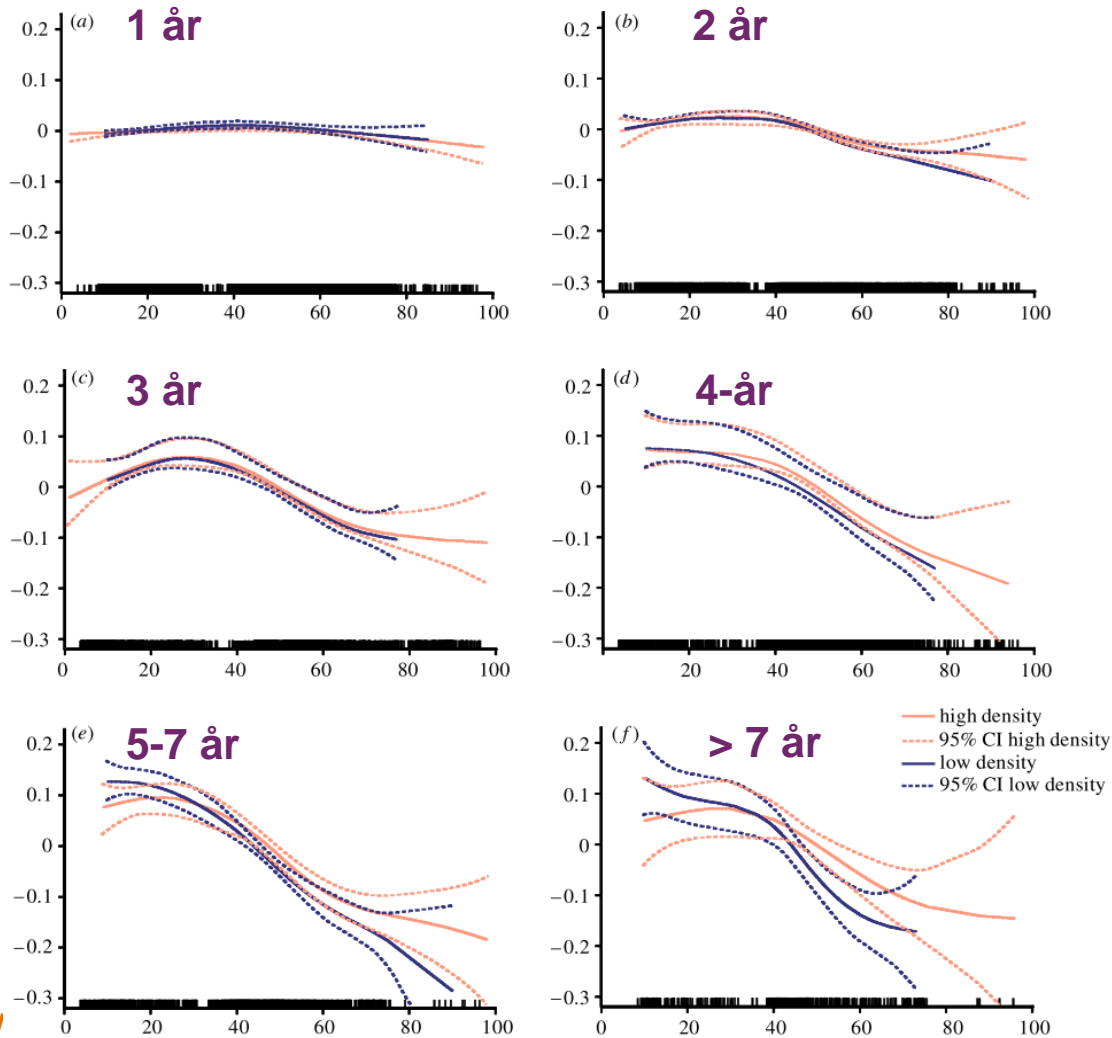
Alder og vektutvikling

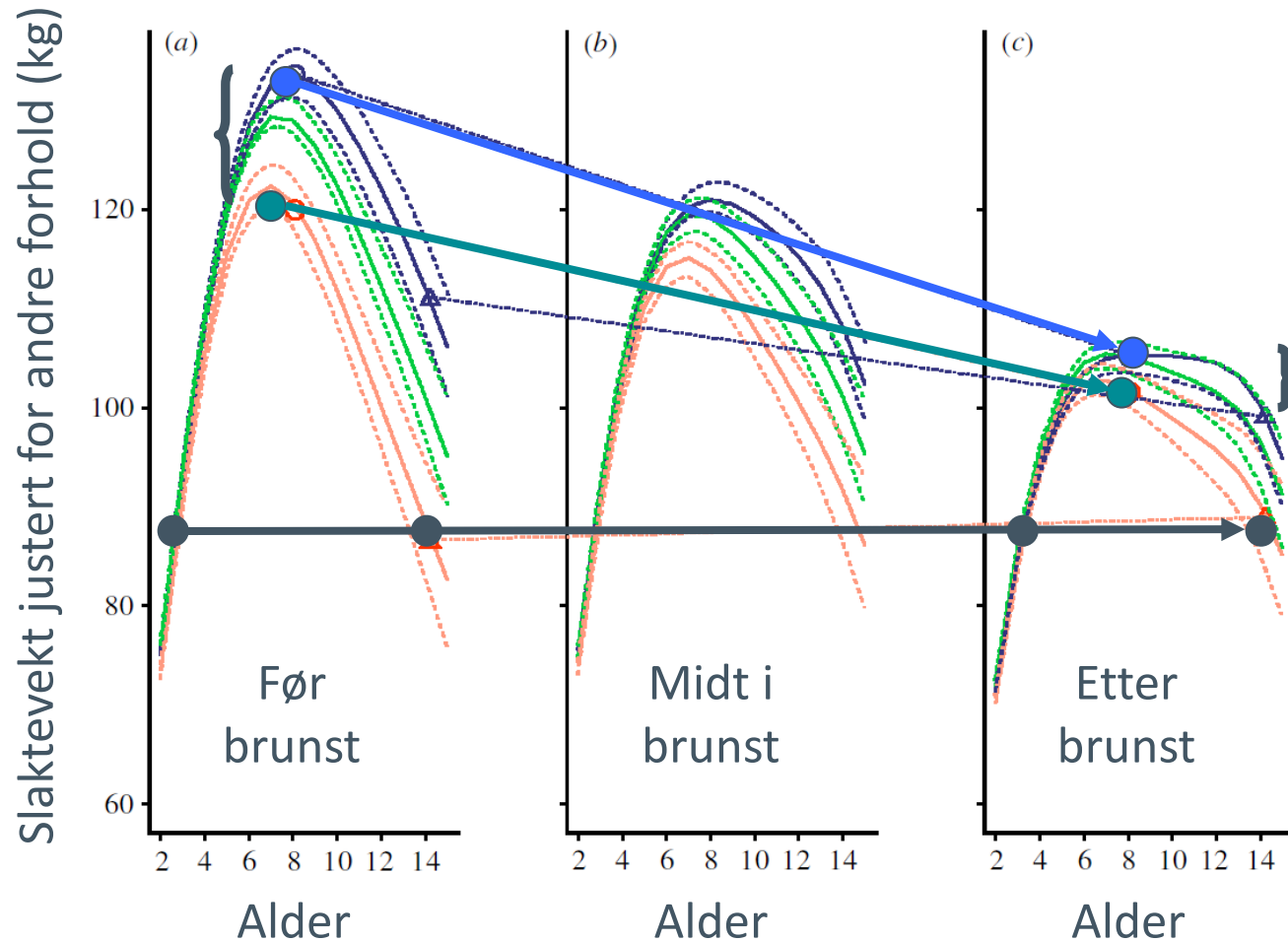
Vektendring gjennom hausten for bukkar

Vektutvikling frå 1. september
avhengig av alder

Brunstinvestering hos bukkar

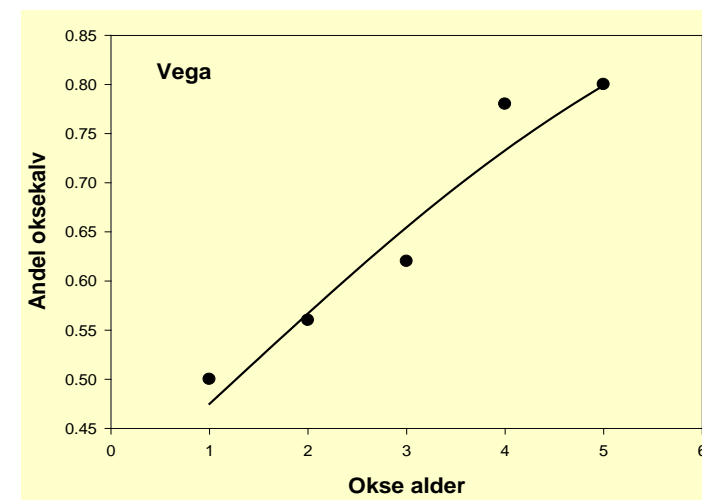

- Er påverka av:
  - ▶ Alder
  - ▶ Ressurstilgang (bestandstettleik)

Dokumenterte «hanndyreffektar»

- Effekt av brøling → framskunding brunsttidspunktet hos hjortekoller
- Auka vitalitet (spermkvalitet) → meir hanndyravkom
  - ▶ Positiv samanheng mellom vitalitet og gevir/kroppstorleik
- Auka hanndyrvekt → meir hanndyravkom
- Auka hanndyralder → Meir hanndyravkom

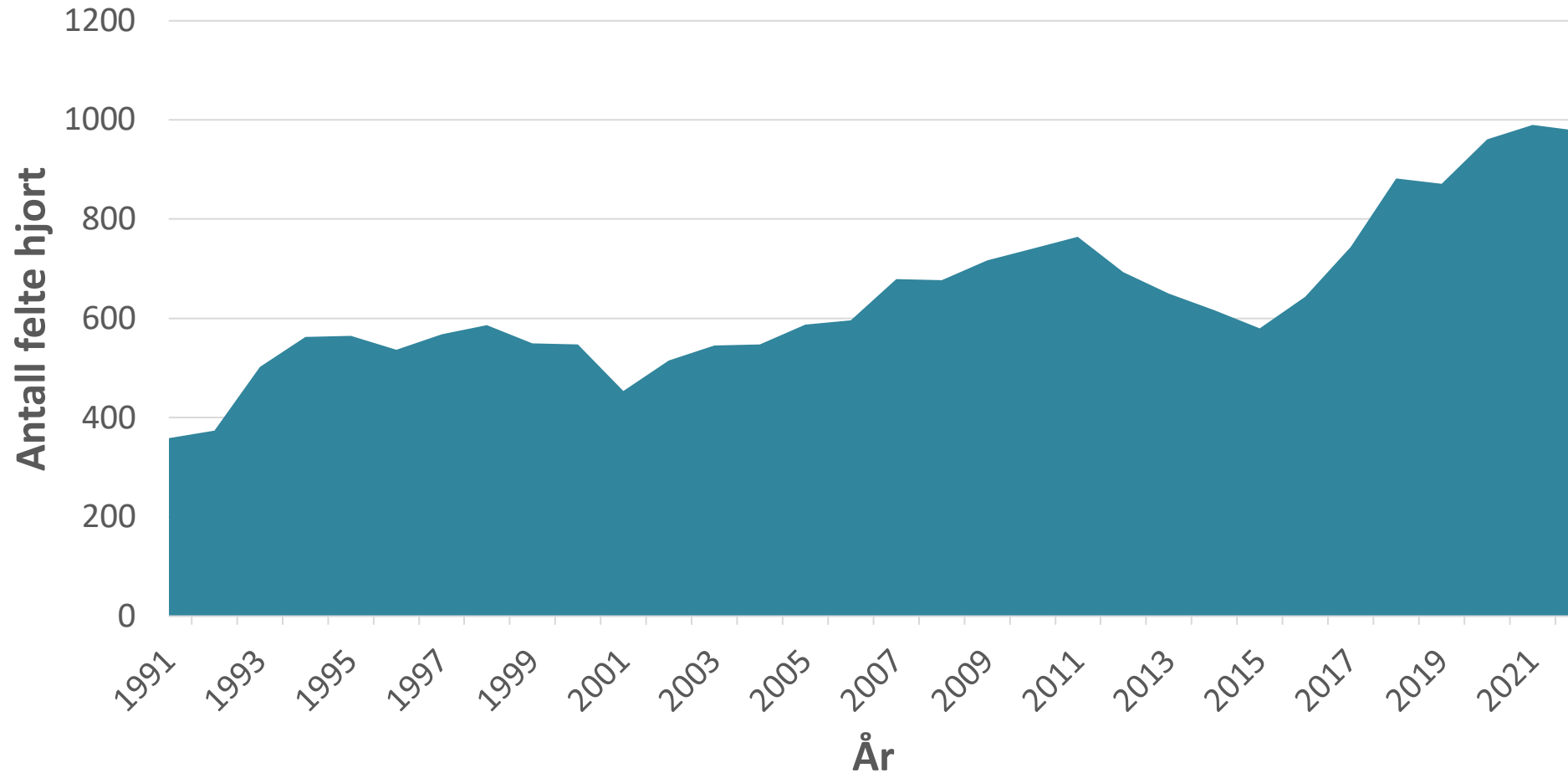

Alder hos koller og bukkar påvirkar

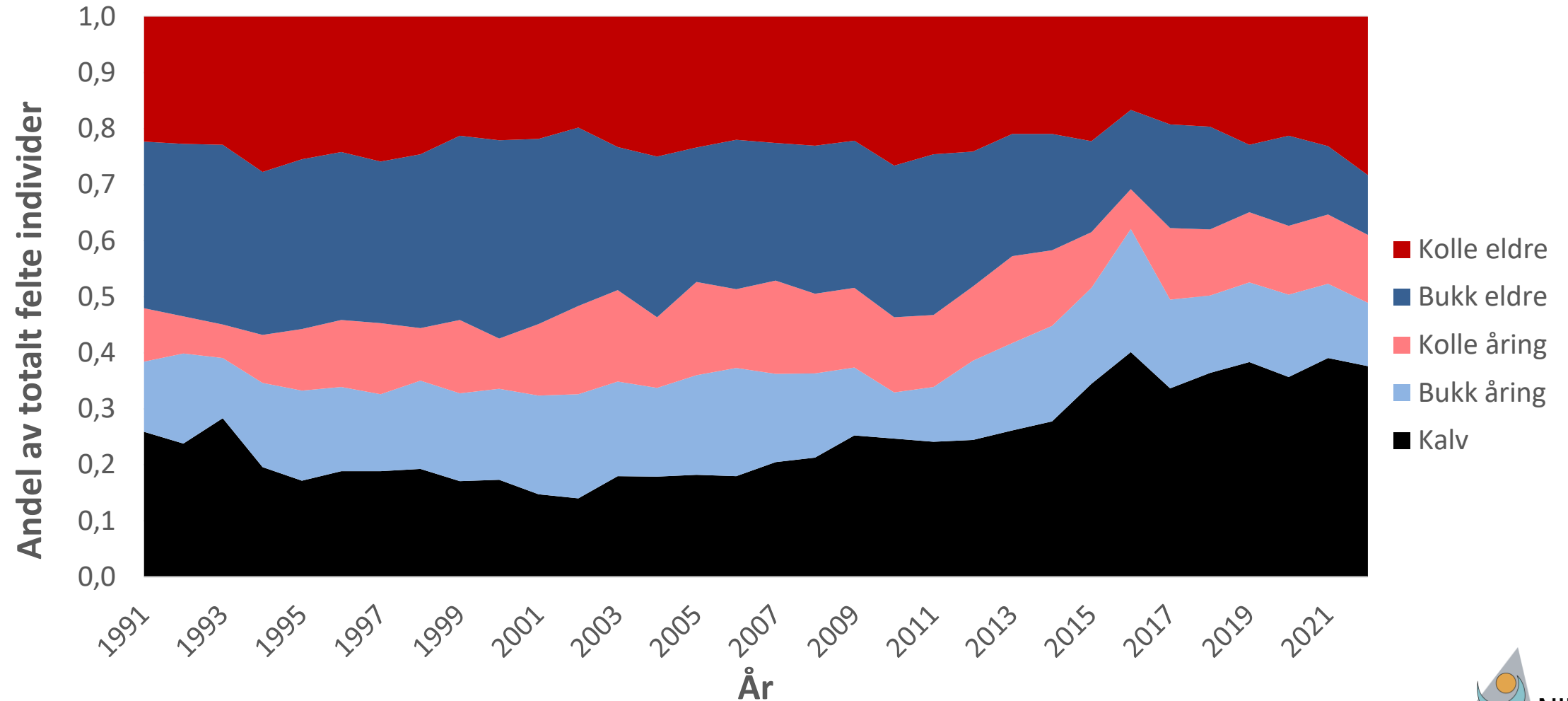

- Vekt
- Bukkane si brunstinvestering → kurtise
- Brunsttidspunkt for koller → fødselstidspunkt
- Fødselsvekt/haustvekt blant årskalvar
- Kjønnsrate hos avkom
- Naturleg overleving for kalvane
- (Totalbestandens arealbruk)

Felte hjort i Bremanger

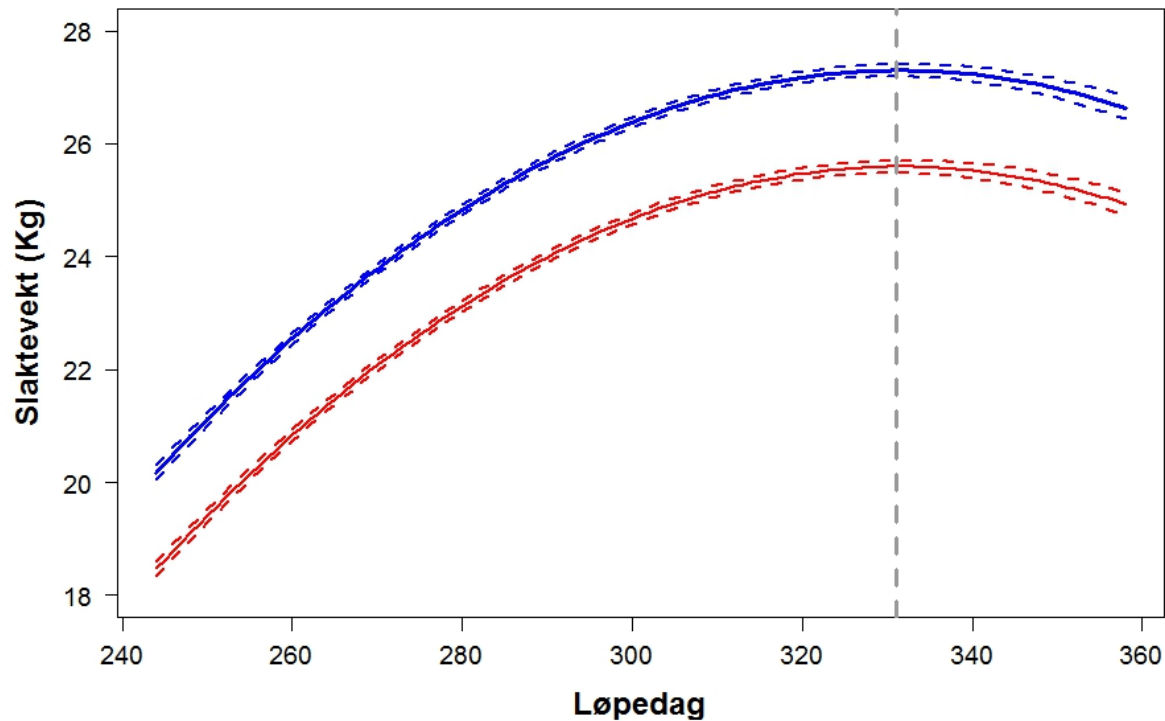
Fordeling felte dyr

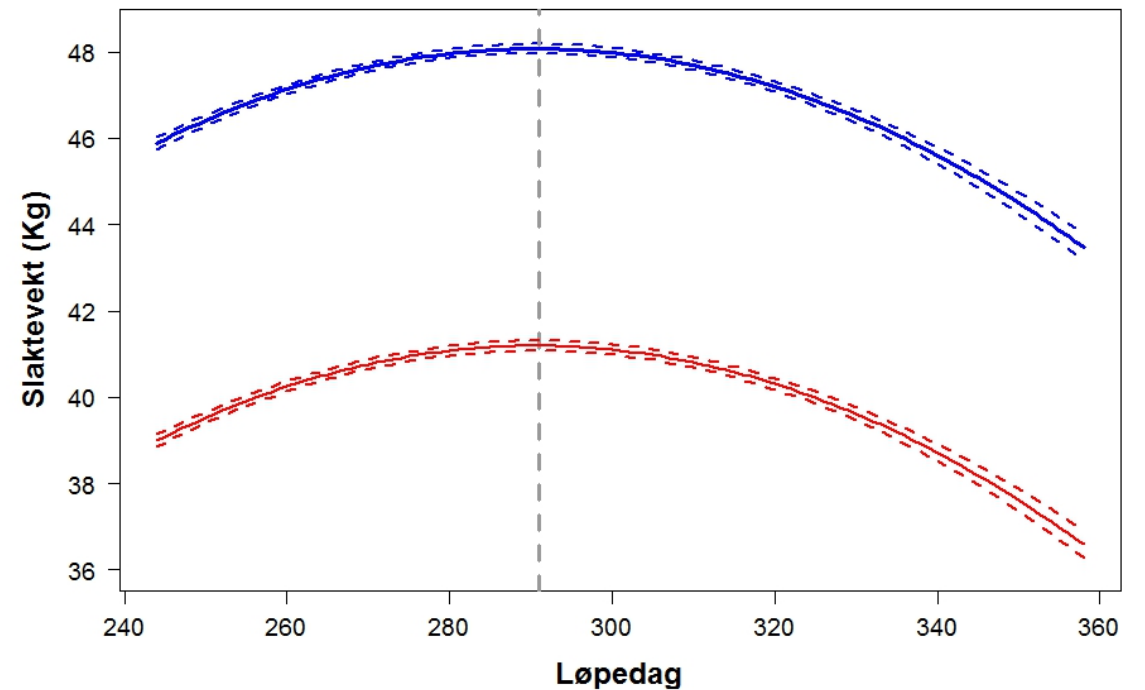
Datokorrigerering av vekter

- Vektendringer i løpet av jaktseasonen

Hordaland - kalver

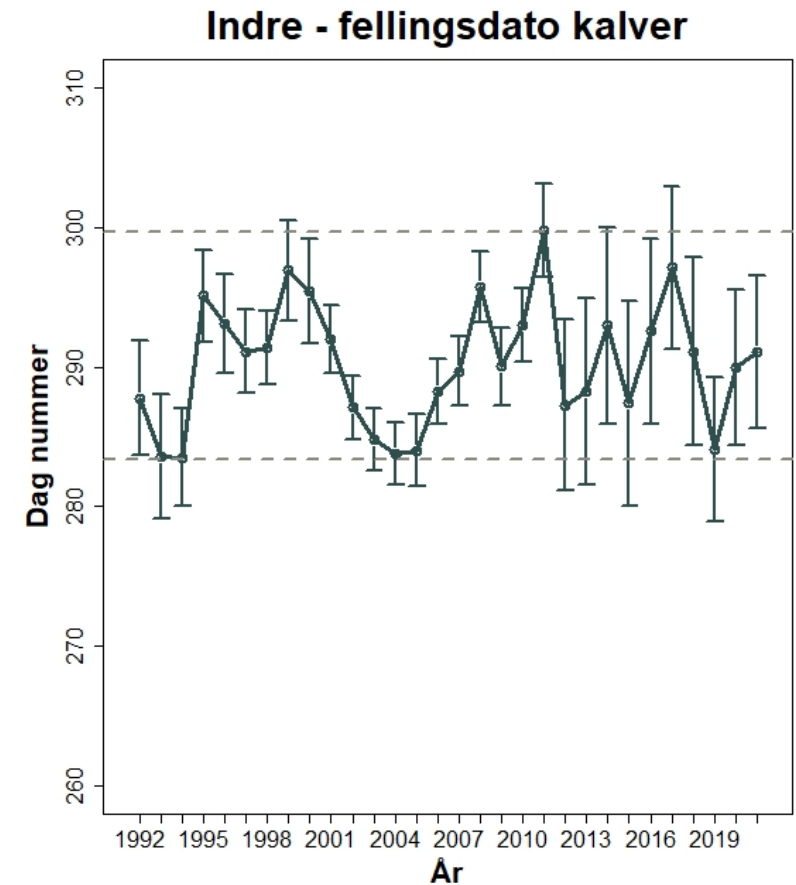
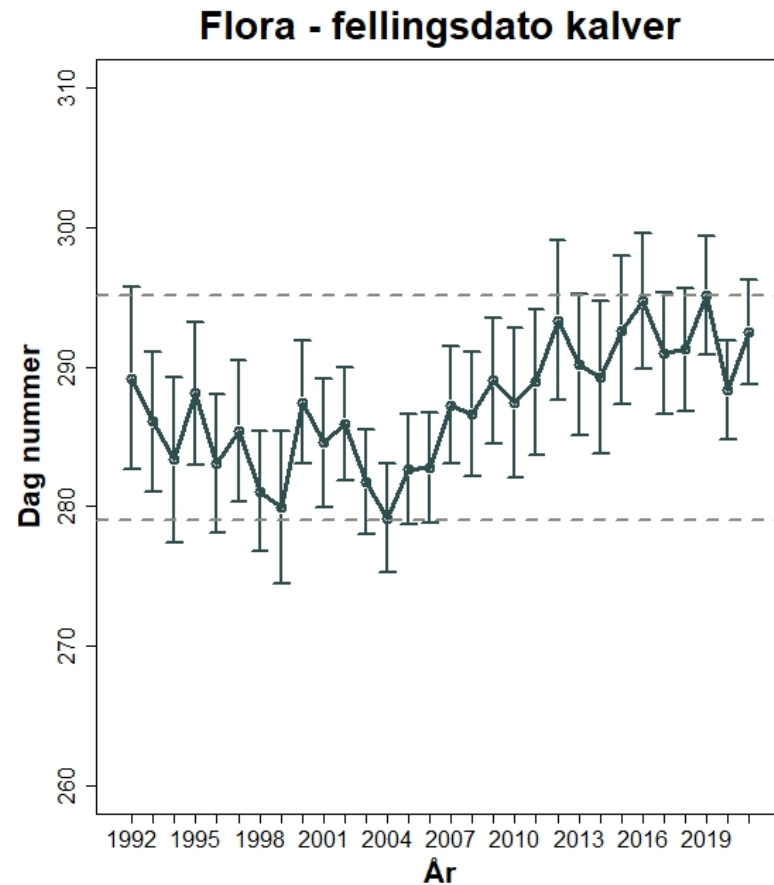
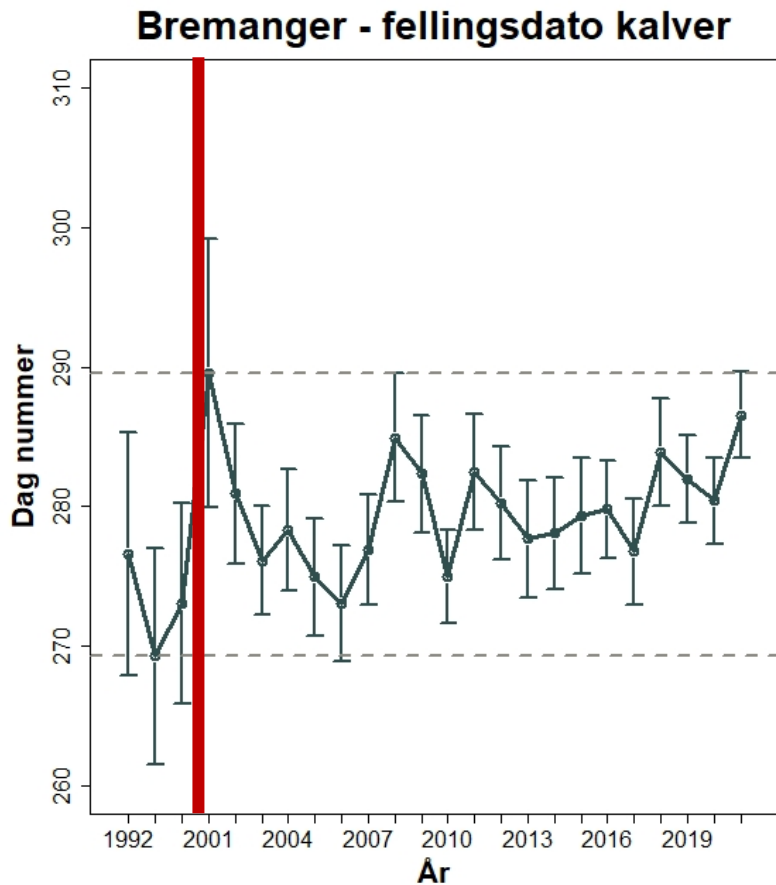

Hordaland - ettåringer

Datokorrigerering av vektor

- Viktig ved endringar i gjennomsnittleg fellingstidspunkt

Datokorrigerering av vekter

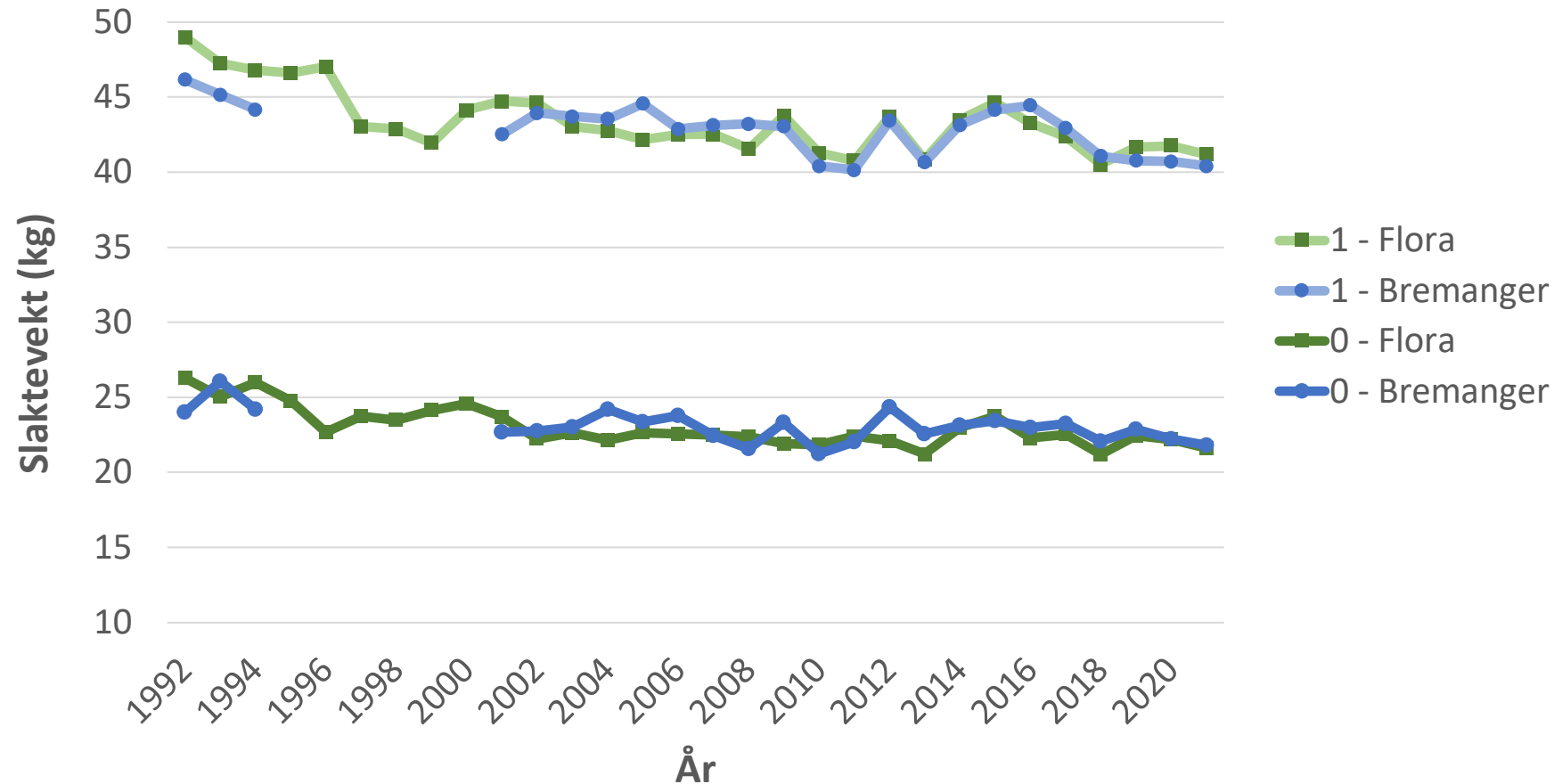
- Viktig ved endringar i gjennomsnittleg fellingstidspunkt
- Marginale forskjeller mellom korrigererte og ikke-korrigererte vekter
- Ingen systematiske forskjeller
- Begge alternativene er like gode ved vurdering av utviklingstrend

Utvikling vekter – kalvar og eittåringar

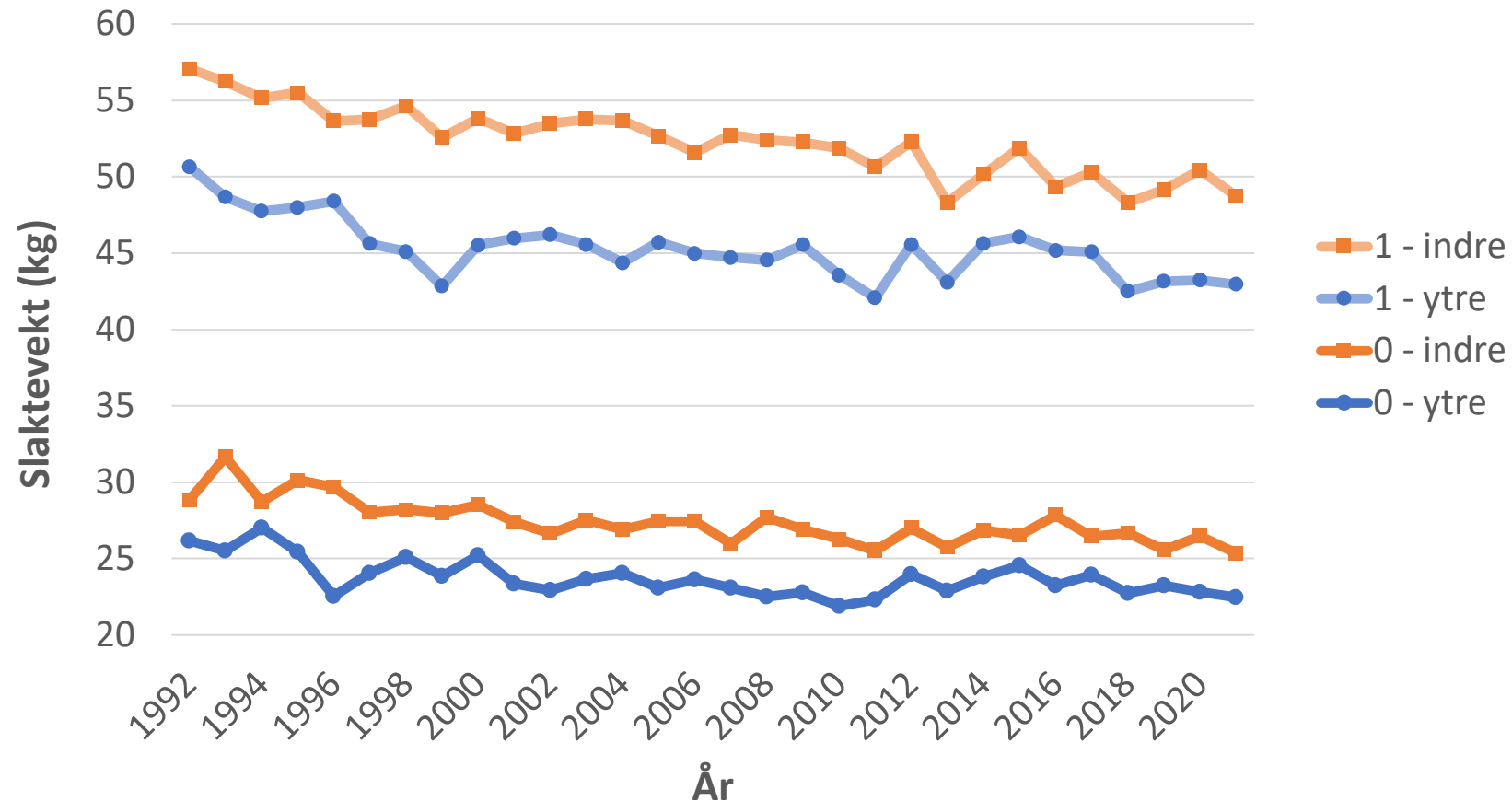
- Svært **sammenfallende** vekter og vektutvikling i **Bremanger og Flora** for heile tidsperioden. Slår derfor disse dataene sammen.
- Ingen endringar i vektene for kalvar og eittåringar etter omlegginga av avskytinga.
- Vesentleg endring i gjennomsnittsalderen for eldre dyr.

Utvikling i datokorrigererte slaktevekter

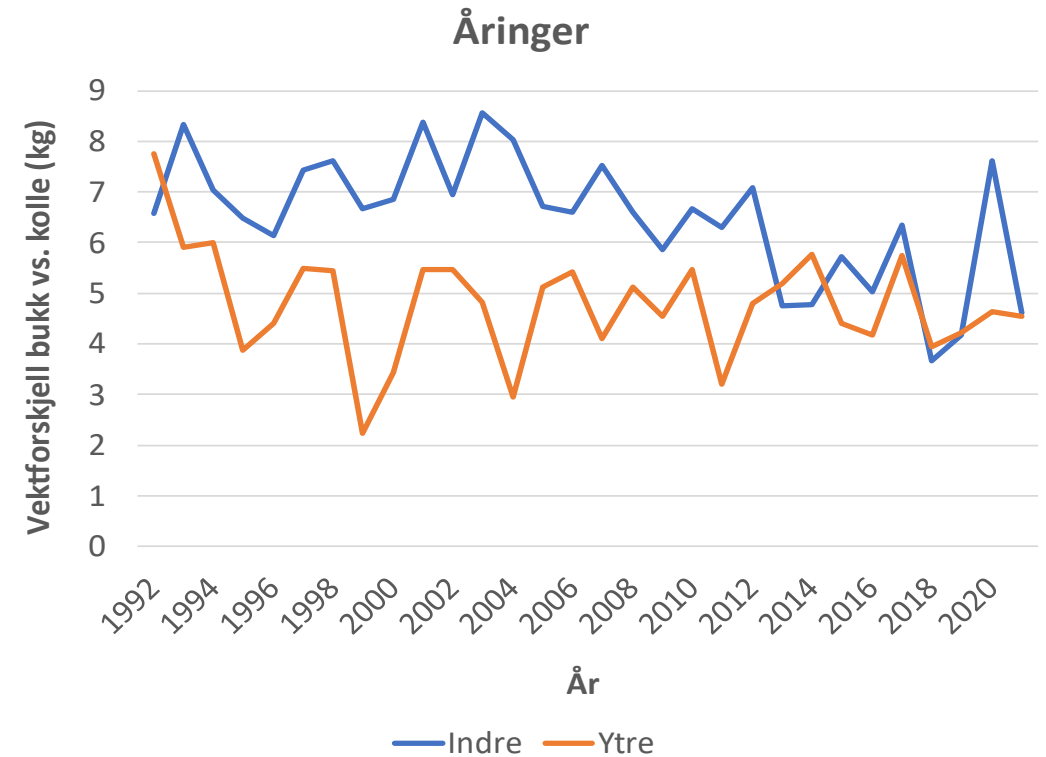
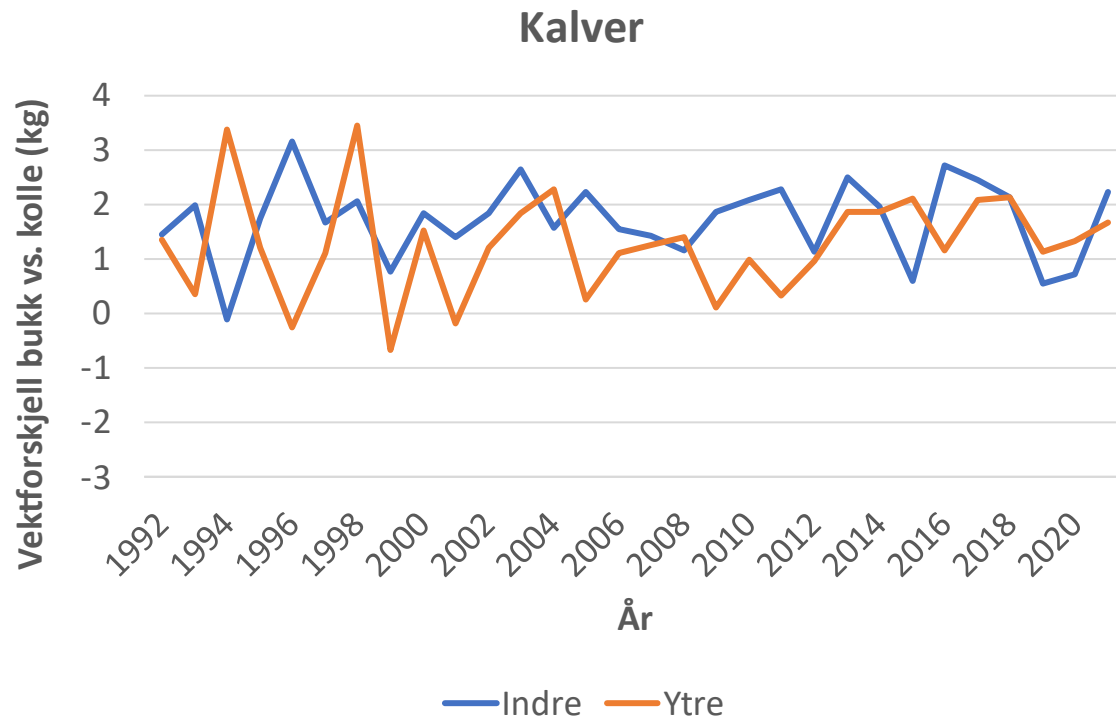

Forskjeller i slaktevevter – ytre vs. indre

Forskjeller i slaktevevter – bukk vs. kolle

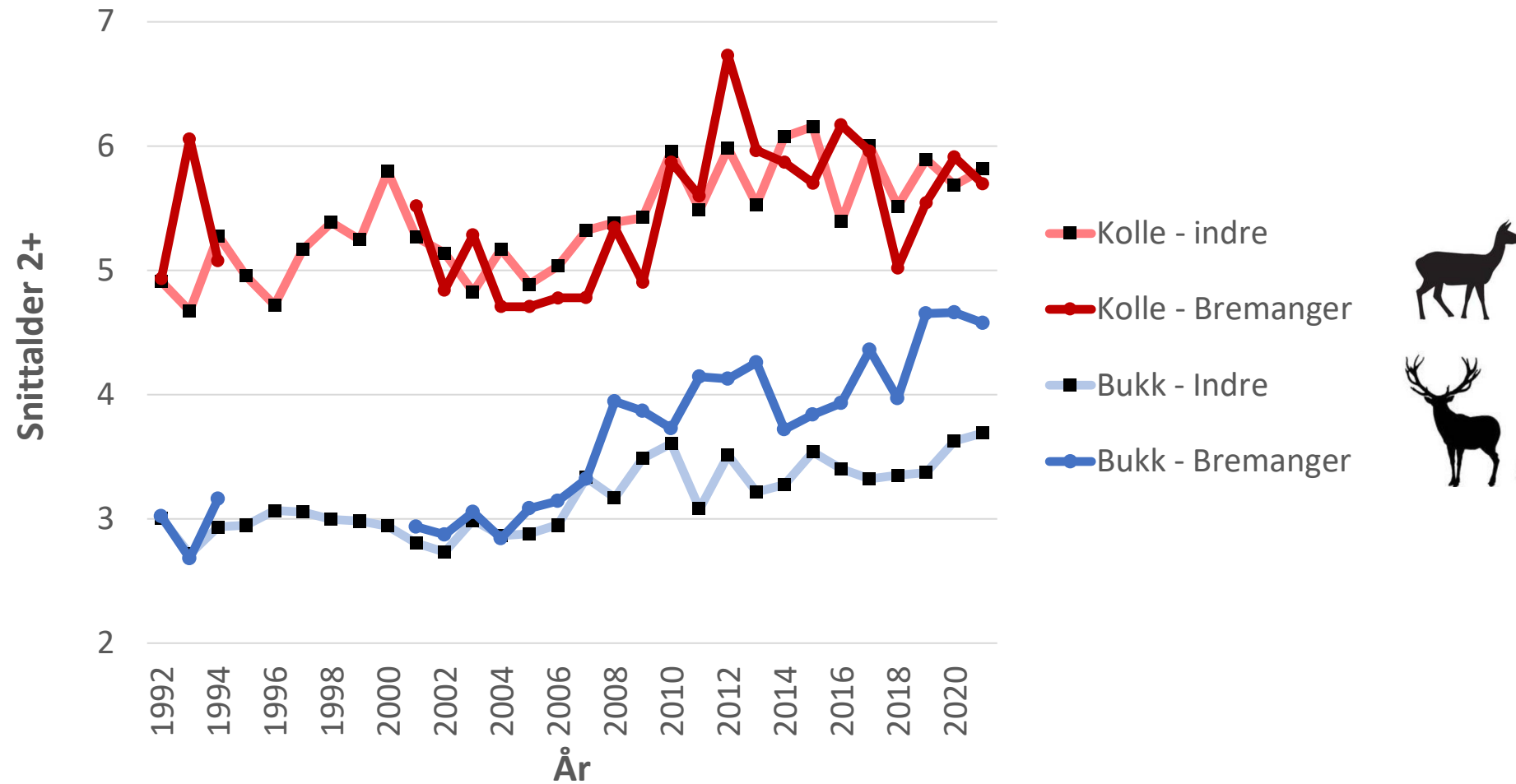

Slaktevekter – oppsummering

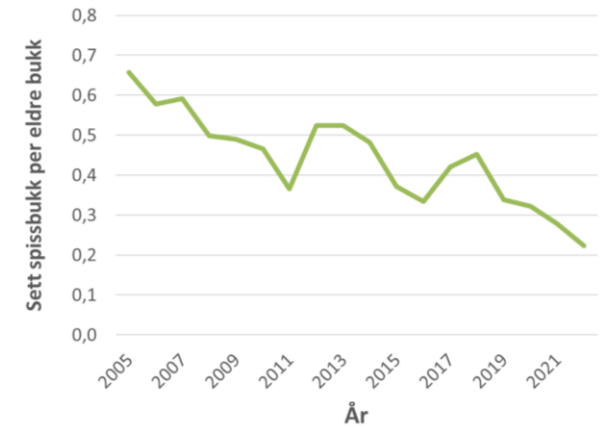
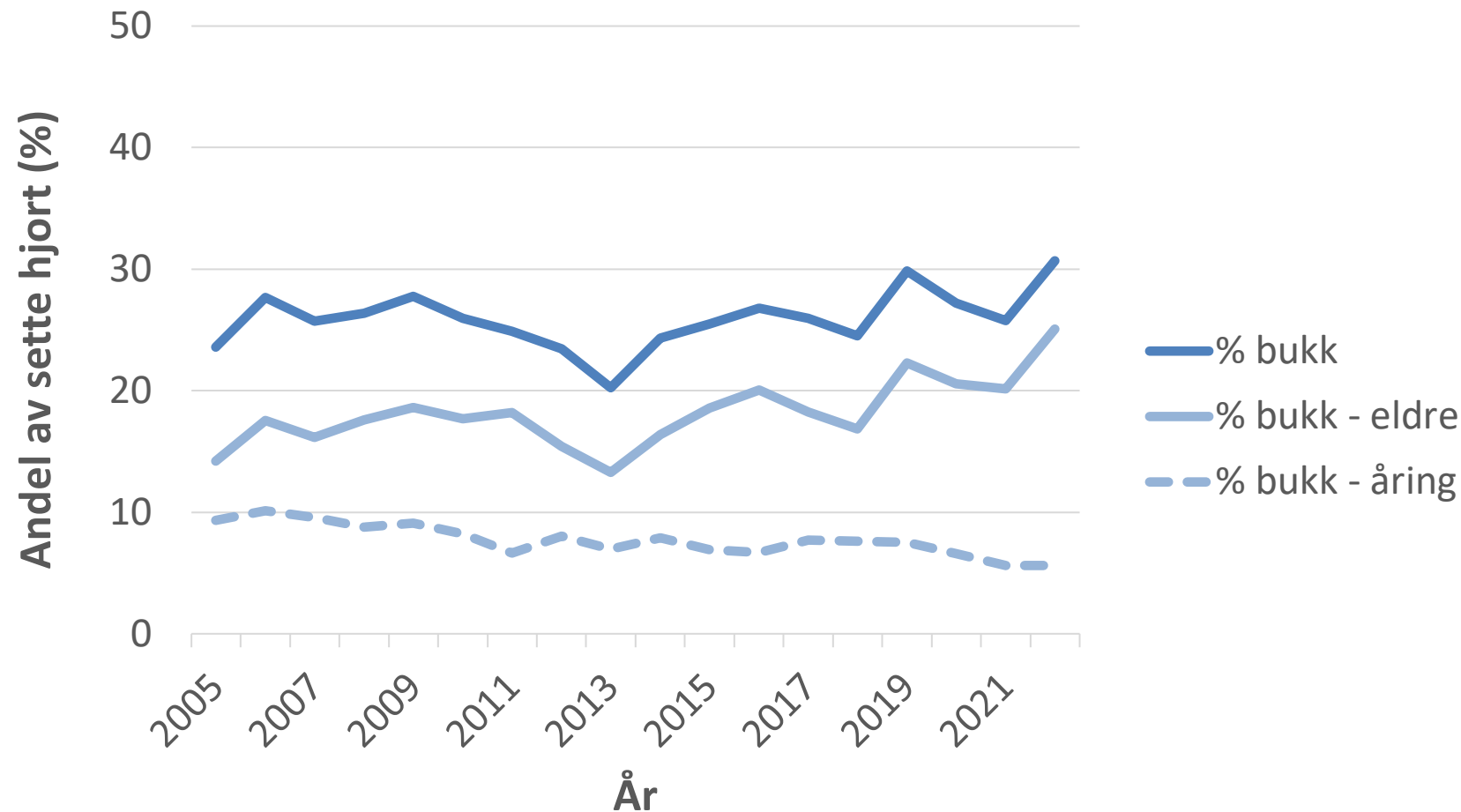

- Rimelig stabilt i Bremanger/Flora siden 2000.
- Indre deler «henger litt etter» i utviklingen. Kontinuerlig nedgang. Spesielt tydelig blant ettåringene.
- Reduserte vektforskjeller mellom ettårige bukker og koller i indre deler av Sunn-/Nordfjord.

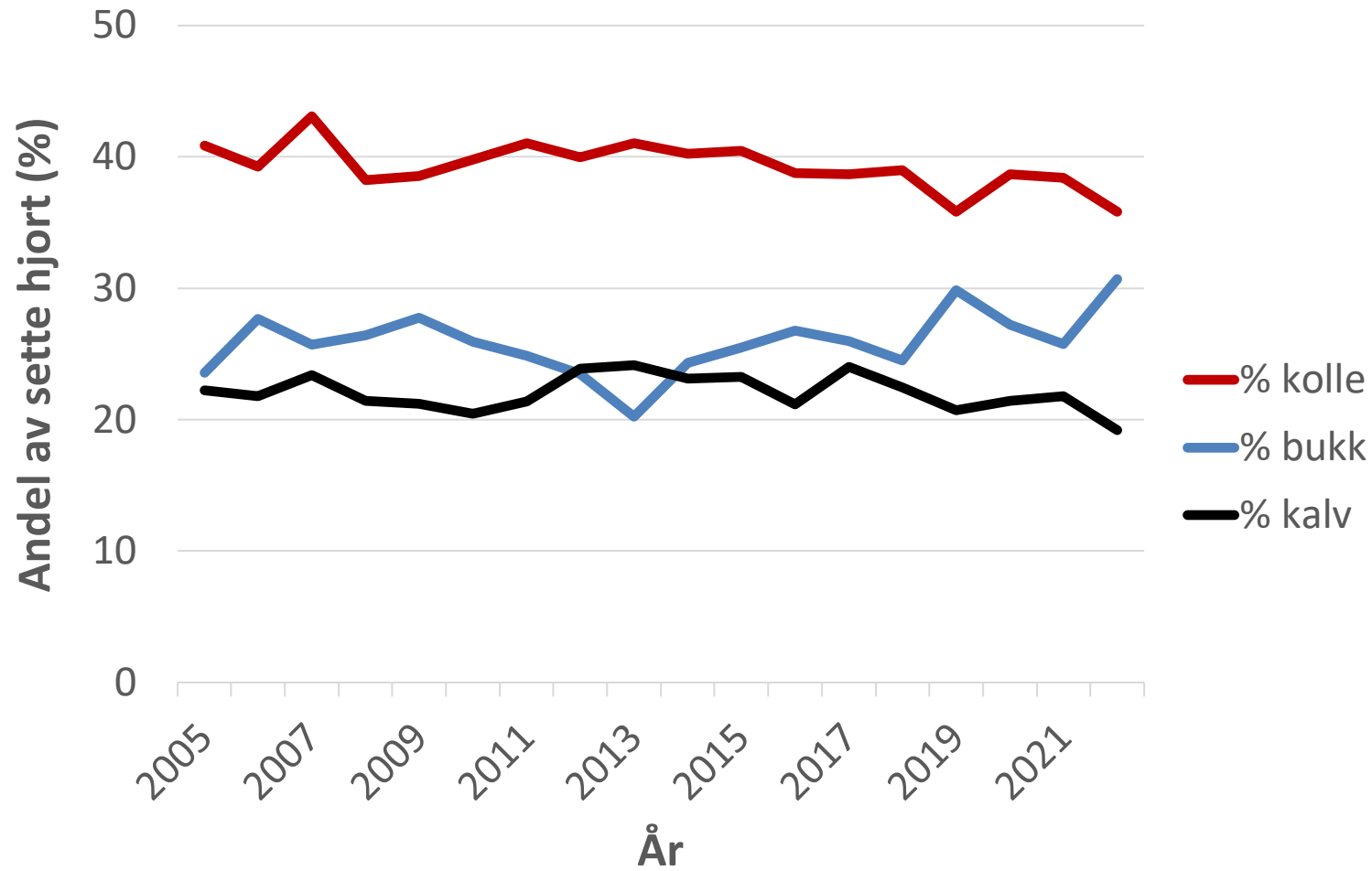
Snittalder hos eldre dyr

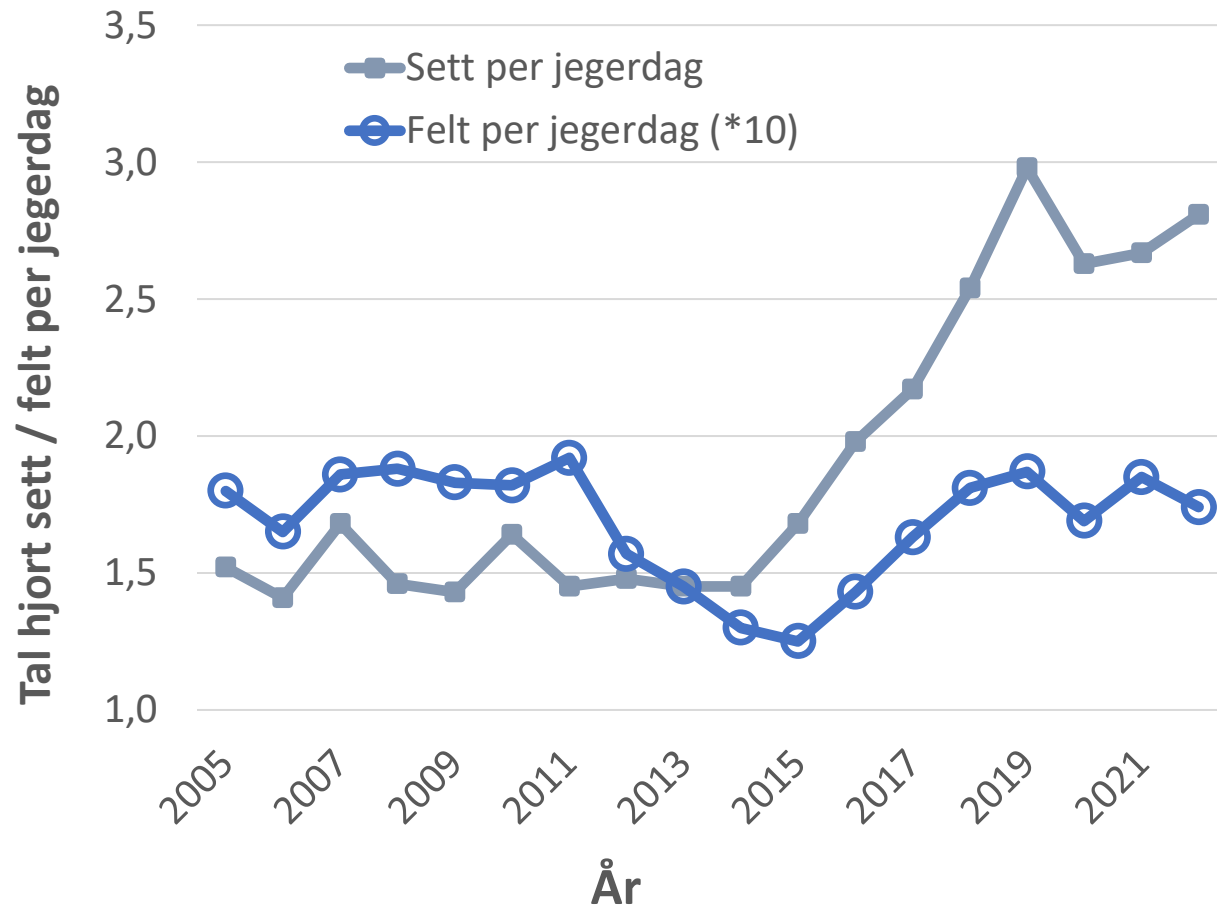
Fordeling sette dyr

Fordeling sette dyr

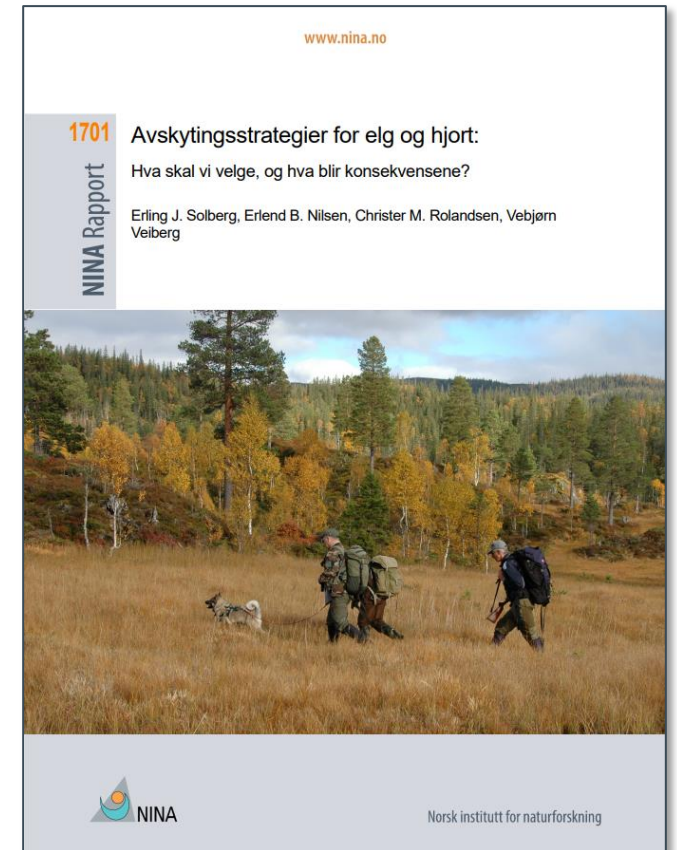
Jaktinnsats per observasjon og felling

- Vesentleg auke i begge indeksar etter 2014.
- Droppet i felt per JD-indeksen indikerer at jakta vart meir tidkrevjande.

Avskytingsstrategiar til glede og fortviling

- Bakgrunn for prosjektet
  - ▶ Evige diskusjonar om avskytingsstrategi
  - ▶ Kva er optimalt / rett?
- Korleis varierer dagens praksis?
- Kor stor er forskjellen mellom ulike alternativ mtp. utbyte/innsats?
- Fordelar og utfordringar
- Alternative «pakkar»

<https://hdl.handle.net/11250/2774805>

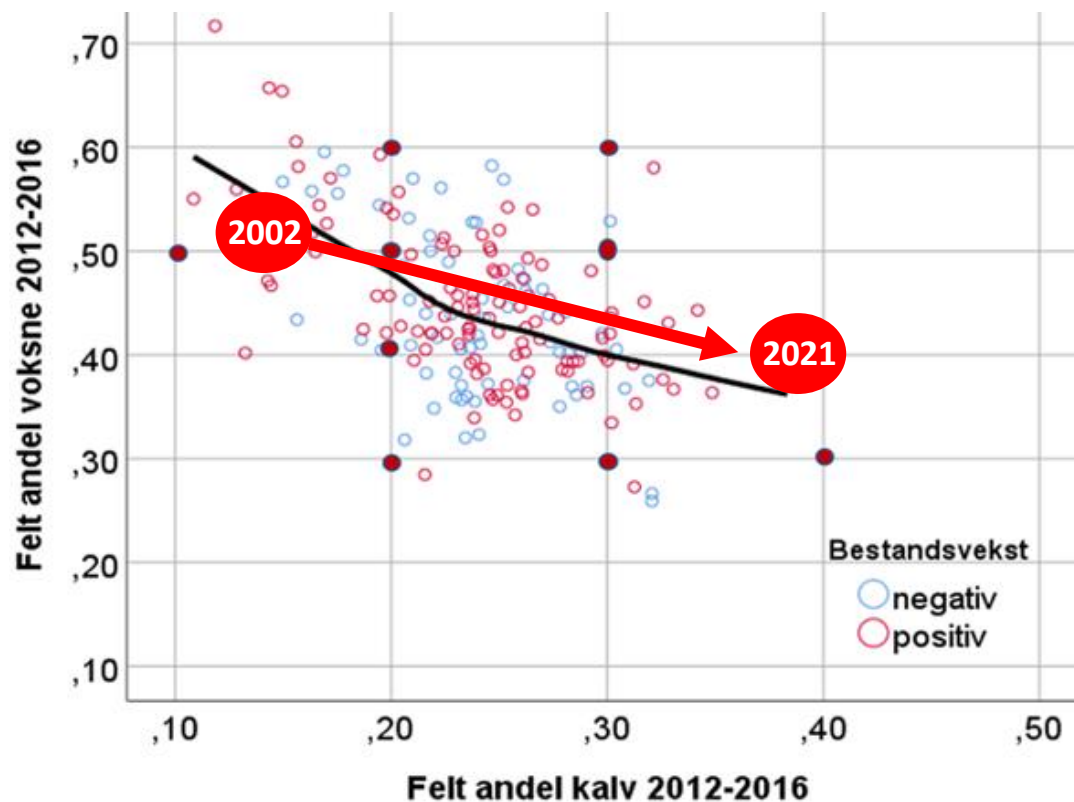

Korleis fastsette avskytingsstrategi?

- Kva er bestandsstatus?
- Kva er dei viktigste målsettingane for bestandsforvaltinga?
- Kva er realistisk?
  - ▶ Avvik frå naturleg bestandssamansetting
  - ▶ Jegeranes tidsbruk
  - ▶ Samfunnsmessig kostnad

Avskytingsstrategiar i norske hjortekommunar

Kategori	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9
% kalv	10	20	20	20	20	30	30	30	40
% 1-åring	40	20	30	40	50	10	20	40	30
% eldre	50	60	50	40	30	60	50	30	30

Er Bremanger best i landet?

- Solid jegerkorps
- Lokal forvaltning med tydelege mål
- Har oppnådd tydelege resultat

- Felles(?) langsiktige mål

Differanse mellom bestand og jaktuttak

Kategori	A1	A2	A3	A4	A5	A6	A7	A8	A9
% kalv	10	20	20	20	20	30	30	30	40
% 1-åring	40	20	30	40	50	10	20	40	30
% eldre	50	60	50	40	30	60	50	30	30

Skalering	Kjønnsrate	Seleksjonsindeks
1000 dyr	1:1	
1000 dyr	2:1	

Lav seleksjonsindeks = liten forskjell mellom sammensetningen av bestanden og jaktuttaket

Oppsummering

- Landets eldste bukkebestand
- Landets høgaste andel kalvar i avskytinga
- Relativt krevjande avskytingsstrategi
- Suverent kunnskapsgrunnlag
- Nyttig læringsarena også for andre.
Glimrande å ha nokon som skil seg ut, **men kva no??**

Utfordringar er til for å løysast
